

Μάθημα 1

Ρισκάρω να χάσω μια φιλία ή σπάω έναν κώδικα;

Παντού αντιμετωπίζουμε διλήμματα

Ο πίνακας συνοψίζει τις πληροφορίες που χρειάζεται ο/η εκπαιδευτικός ώστε να σχεδιάσει και να διδάξει το μάθημα.

Η άσκηση στις ικανότητες αφορά άμεσα την EDC/HRE.

Οι μαθησιακός στόχος υποδεικνύει όσα γνωρίζουν και κατανοούν οι μαθητές.

Οι δραστηριότητες για τους μαθητές, με τη **μέθοδο**, συγκροτούν το βασικό στοιχείο της διαδικασίας μάθησης.

Ο πίνακας για επιλογή **υλικού** υποστηρίζει την προετοιμασία του μαθήματος.

Ο προσδιορισμός του διαθέσιμου χρόνου δίνει ένα αδρό περίγραμμα για τη διαχείριση του χρόνου.

Άσκηση ικανοτήτων	Δεξιότητα στην πολιτική λήψη αποφάσεων και δράσης: επιλογές και αιτιολόγηση.
Μαθησιακός στόχος	Είμαστε υπεύθυνοι για τις επιλογές που κάνουμε κάθε μέρα. Οι έννοιες του διλήμματος και της υπευθυνότητας.
Δραστηριότητες για τους μαθητές	Οι μαθητές αναλογίζονται τις επιλογές που κάνουν σε περιπτώσεις διλήμματος και αιτιολογούν τις επιλογές τους.
Πηγές και υλικό	Υλικό για εκπαιδευτικούς 2.1 και 2.2. Φυλλάδιο για τους μαθητές 2.1 και 2.2.
Μέθοδος	Συζήτηση στην ολομέλεια, εισήγηση, εργασία σε ομάδες.
Προσδιορισμός διαθέσιμου χρόνου	1. Οι μαθητές ασχολούνται με ένα δίλημμα της καθημερινότητας. (10 λεπτά)
	2. Οι μαθητές εισάγονται στο εργαλείο ανάλυσης διλημμάτων. (20 λεπτά)
	3. Οι μαθητές μοιράζονται τις αποφάσεις τους για το δίλημμα σχετικά με το σχολικό τεστ. (10 λεπτά)

Επιπρόσθετες πληροφορίες

Το μάθημα εισάγει τους μαθητές στη σπουδαιότητα και την αναγκαιότητα της ανάληψης ευθύνης. Μέσω μιας «δοκιμαστικής λειτουργίας», εφαρμόζουν το εργαλείο στάθμισης της ανάληψης ευθυνών στη λήψη αποφάσεων και έρχονται σε επαφή με την έννοια του διλήμματος.

Μέσω μιας επαγωγικής προσέγγισης, το σύνολο των μαθητών εμπλέκεται άμεσα και ενεργά. Μέσα σε λίγα λεπτά, όλοι οι μαθητές της τάξης συσκέπτονται ώστε να βρουν λύσεις σε ένα δίλημμα που τους είναι οικείο από τη σχολική τους εμπειρία.

Το πρώτο μάθημα σχετίζεται με το βασικό θέμα – την αντιμετώπιση διλημμάτων, τη λήψη αποφάσεων, τον καθορισμό των προτεραιοτήτων που σχετίζονται με τις επιλογές τους. Τα επόμενα μαθήματα ερευνούν το ζήτημα της επίλυσης διλημμάτων και δεν προσθέτουν άλλα ζητήματα. Αυτή η ενότητα, όπως και οι υπόλοιπες αυτού του τόμου, ακολουθούν τη διδακτική αρχή της εις βάθος διαχείρισης ενός επιμέρους θέματος. «Κάνε λιγότερα, αλλά κάνε τα καλά». Η αιτία που αφήνουμε τόσο πολλά και επιλέγουμε τόσο λίγα, είναι η πληθώρα των εμπειριών. Ο πλούτος των αποτελεσμάτων προκύπτει από την ένταση της μαθησιακής προσπάθειας και όχι από την κάλυψη της εκτεταμένης ύλης.

Περιγραφή του μαθήματος

Στάδιο 1: Οι μαθητές κρίνουν τις επιλογές τους σε καθημερινές συνθήκες

Υλικό για εκπαιδευτικούς 2.1

Ο/η εκπαιδευτικός ανακοινώνει την έναρξη νέας ενότητας και διηγείται την παρακάτω ιστορία, ως εισαγωγή.

Φανταστείτε πως γράφετε τεστ στην ιστορία. Παρ' όλο που είστε ένας από τους καλύτερους μαθητές στην ιστορία, το τεστ σας δυσκολεύει.

Ο φίλος σας, από το πίσω θρανίο, σας ψιθυρίζει και ζητάει να δει την κόλλα σας. Γνωρίζετε πως κάτι τέτοιο απαγορεύεται και πως αν σας πιάσουν, θα τιμωρηθείτε και οι δύο.

Τι θα κάνατε; Θα ρισκάρατε τη φιλία σας ή θα παραβαίνατε τον κανόνα;

Ο/η εκπαιδευτικός σημειώνει στον πίνακα τη διλημματική ερώτηση –το θέμα του μαθήματος.

Αναφέρει στους μαθητές πως η απάντηση θα πρέπει να είναι ναι ή όχι, δεν υπάρχει εναλλακτική ή ενδιάμεση απάντηση. Οι μαθητές δεν επιτρέπεται να συνεργαστούν σ' αυτή τη φάση. Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να σηκώσουν χέρια, οι μαθητές ψηφίζουν και ο εκπαιδευτικός σημειώνει το αποτέλεσμα στον πίνακα.

Μετά το αποτέλεσμα, ανοίγει η συζήτηση. Οι μαθητές αιτιολογούν την απόφασή τους και μετά από μερικά λεπτά, ο/η εκπαιδευτικός συνοψίζει τα κύρια σημεία στον πίνακα. Περιμένουμε επιχειρήματα σαν τα επόμενα:

Θα ρισκάρατε μια φιλία ή θα παραβαίνατε έναν κανόνα;	
<p>Ναι (αριθμός ψήφων: χ)</p> <p>Οι καλοί φίλοι πάντοτε αλληλοϋποστηρίζονται Κάποια μέρα θα χρειαστώ κι εγώ τη βοήθεια των φίλων μου Χρειαζόμαστε ο ένας τη βοήθεια του άλλου. Αν δεν ενδιαφερόμασταν για τον άλλον, ο κόσμος θα ήταν εχθρικός και παγωμένος. ...</p>	<p>Όχι (αριθμός ψήφων: ψ)</p> <p>Η αντιγραφή είναι άδικη για αυτούς που ακολουθούν τους κανόνες. Αν τον αφήσω να αντιγράψει, κινδυνεύω να τιμωρηθώ κι εγώ. Οι φίλοι δεν θα έπρεπε να έχουν τέτοιες απαιτήσεις από τους φίλους τους. Το ρίσκο εξαρτάται από τον φίλο. Αν ο φίλος είναι καλός, θα του μιλήσω και θα σεβαστεί την απόφασή μου. ...</p>

Στάδιο 2: Εισαγωγή στο εργαλείο ανάλυσης διλημμάτων

Φυλλάδιο για τους μαθητές 2.1 και 2.2

Ο/η εκπαιδευτικός μοιράζει φυλλάδια για τους μαθητές 2.1 και 2.2 και εισηγείται, για λίγα λεπτά, την έννοια του διλήμματος (φυλλάδιο για τους μαθητές 2.1). Τα επιχειρήματα που έχουν εκφράσει οι μαθητές, παρουσιάζουν ένα δίλημμα πιστότητας: είτε παραμένω αφοσιωμένος στους φίλους μου, όταν ζητούν τη βοήθειά μου, είτε ακολουθώ τους κανόνες επειδή εγγυώνται ίσες ευκαιρίες στο τεστ της ιστορίας. Τα επιχειρήματα που έχουν παρουσιάσει οι μαθητές – και είναι αναμενόμενο να παρουσιάσουν – αναφέρονται σε αξίες: το πώς κατανοώ τη φιλία, την αφοσίωση, την επιθυμία μου να βοηθώ τους άλλους, τη νομιμοφροσύνη.

Στην προκείμενη περίπτωση, αντιμετωπίζω μια κατάσταση στην οποία καλούμαι να παραβιάσω έναν από τους δεσμούς της πιστότητας και τις αξίες που τη στηρίζουν – είτε να ρισκάρω να χάσω μια φιλία και

να βάλω σε αμφισβήτηση τη φήμη μου, είτε να διακινδυνεύσω μια τιμωρία και να έχω προβλήματα συνείδησης, διότι παράβηκα έναν κανόνα τον οποίο στηρίζω στην πράξη. Οι καταστάσεις στις οποίες μπορεί κάποιος να αποφασίσει το μη χείρον, δηλαδή καλείται να επιλέξει τι να κάνει λάθος, παρά πώς να τα κάνει όλα σωστά, ονομάζονται διλήμματα. Το παράδειγμα αυτό είναι τυπικό για πολλά διλήμματα:

- Δεν υπάρχει συμβιβαστική πρόταση. Πρέπει να ορίσεις προτεραιότητες.
- Δεν υπάρχει χρόνος, πρέπει να αποφασίσεις άμεσα, είναι δύσκολο να σκεφτείς προσεκτικά την επιλογή σου.
- Δε μπορείς να αλλάξεις γνώμη αργότερα, οι επιπτώσεις της απόφασης είναι μη αναστρέψιμες.
- Αναλαμβάνεις ευθύνη – ο εαυτός σου και οι άλλοι θα πρέπει να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες.

Στην καθημερινότητά μας, όπως και στην πολιτική λήψη αποφάσεων, αντιμετωπίζουμε διαρκώς διλήμματα. Είναι δύσκολο να τα διαχειριστούμε, τόσο γιατί συχνά είναι πολύπλοκα, όσο και διότι καλούμαστε να δράσουμε υπό έλλειψη χρόνου.

Όμως, η επίλυση διλημάτων και ο αναστοχασμός της υπευθυνότητάς μας, σε κάποιο βαθμό, είναι δεξιότητα στην οποία μπορεί κάποιος να εκπαιδευτεί. Η εκπαίδευση γίνεται σε αργή κίνηση. Διαθέτουμε έναν αριθμό μαθημάτων στην ενασχόληση με διλήμματα που πρέπει να τα συσχετίζουμε άμεσα με πραγματικές συνθήκες της καθημερινότητας.

Το φυλλάδιο για τους μαθητές 2.2 μας βοηθά να ασχοληθούμε με διλήμματα. Οι μαθητές αναλαμβάνουν να εφαρμόσουν το εργαλείο στο ζήτημα του σχολικού τεστ. Οι μαθητές έχουν 5 έως 10 λεπτά στη διάθεσή τους για να επιλέξουν μία από τις τρεις ερωτήσεις που πιστεύουν πως είναι σχετικές και χρήσιμες, και να τις μελετήσουν. Πρέπει να πάρουν απόφαση και να ανακοινώσουν την επιχειρηματολογία τους στην ολομέλεια που έπειται. Εργάζονται σε ομάδες των τριών ή τεσσάρων μαθητών.

Στάδιο 3: Οι μαθητές ανακοινώνουν τις αποφάσεις τους για το δίλημμα του τεστ

Στην ολομέλεια, οι εκπρόσωποι των ομάδων ανακοινώνουν τις αποφάσεις της ομάδας τους και τις προτεραιότητες που τους οδήγησαν σ' αυτές. Ο/η εκπαίδευτικός προεδρεύει στην ολομέλεια και δίνει ιδιαίτερη σημασία στο ποια ερώτηση και τι κριτήρια επέλεξαν οι μαθητές.

Ο/η εκπαίδευτικός ολοκληρώνει το μάθημα με σχόλιο για τις κοινές ή διαφορετικές προτεραιότητες των μαθητών. Αναλογιζόμενοι τις προτεραιότητες που καθοδήγησαν την απόφασή τους, οι μαθητές, αναλαμβάνουν ευθύνες.